

ISSN 2310-371X

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Наукові записки

Серія педагогічні науки

Випуск СXXX

(130)

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2016

УДК 37+93:94(066)
ББК 63я54+74я54
Н 34

ФАХОВЕ ВИДАННЯ
затверджено наказом Міністерства освіти і науки України (додаток 7)
від 21.12.2015 р. № 1328 (педагогічні науки)

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 16421-4893Р від 10.02.2010 р.

"НАУКОВІ ЗАПИСКИ" започатковано у 1939 році в КДПУ імені О. М. Горького
(нині НПУ імені М. П. Драгоманова)

Редакційна колегія :

- В. П. Андрусенко* – член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, доктор філософських наук, професор (*шеф-редактор*);
Б. І. Андрусішин – доктор історичних наук, професор;
В. І. Аношар – академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (*заст. головного редактора*);
В. М. Ванкович – доктор філософських наук, професор;
Л. П. Воик – доктор педагогічних наук, професор;
Гелена Гурницька – доктор Ph. D. Опольської університет (Польща);
В. М. Даниленко – член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор;
І. І. Дробот – доктор історичних наук, професор (*заст. головного редактора*);
М. І. Жаловак – академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;
В. Б. Сатух – член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор;
Л. А. Кулиш – кандидат педагогічних наук, доцент (*виконавчий секретар*);
Л. Л. Макаренко – доктор педагогічних наук, професор (*виконавчий редактор*);
В. В. Овочиний – доктор педагогічних наук, професор;
О. С. Павлюк – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;
О. О. Сушко – доктор історичних наук, професор;
О. Г. Урожайко – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;
С. М. Уманець – доктор педагогічних наук, професор.

Рецензенти : *В. В. Борисов*, доктор педагогічних наук, професор.
П. М. Чернега, доктор історичних наук, професор.

Н 34 **Наукові записки** : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; упор. Л. Л. Макаренко. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – Випуск СXXX (130). – 183 с. – (Серія педагогічні науки).

ISSN 2310-371X

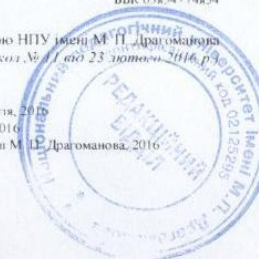
У збірнику вміщено статті, де розглядаються актуальні питання наукових досліджень докторантів, аспірантів, викладачів навчальних закладів та співробітників наукових установ України, які працюють у галузях педагогічних та історичних наук.

УДК 37+93:94(066)
ББК 63я54+74я54

Рекомендовано Вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова
(протокол № 1 від 23 лютого 2016 р.)

ISSN 2310-371X

© Редакційна колегія, 2016
© Авторі статей, 2016
© Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016

Стаття надана до друку 10.04.16
Невільний р.б.
Л.Л. Макаренко

Америци. Весомым в деятельности украинцев за рубежом стало содействие развитию гражданского общества украинцев в странах их проживания и в то же время укрепление позитивного отношения к украинцам и Украинскому государству в целом. Особенно актуальной эта проблема стала в условиях общественно-политических и социально-экономических преобразований и изменений, которые происходят сейчас в украинском обществе.

Ключевые слова: диаспора, иммиграция, эмиграция, ассимиляция, этническая идентичность, украинское национальное общество.

KONONENKO ALLA. Preservation of ukrainian ethnic identity immigrants.

The problem of preservation of ethnic identity of Ukrainian immigrants, a study of its formation and development, in particular, draws attention to the features of the mass emigration of Ukrainians to different countries in late eighteenth – early XX century. The article deals with the resettlement Ukrainian to Russian lands, Canada and the United States. Weighing in activity abroad was the Ukrainian promote Ukrainian civil society in the countries of their residence and at the same time strengthen the positive attitude to Ukrainian and Ukrainian state. Particularly acute this problem is in terms of socio-political and socio-economic transformation and changes that occur today in the Ukrainian society.

Keywords: diaspora, immigration, emigration, assimilation, ethnic identity, Ukrainian national community.

УДК 371.311.1:7

Корзун В. В.

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТА-МУЗИКАНТА

Стаття присвячена розкриттю можливості розвитку професійно-творчого мислення майбутніх учителів музики засобами проблемного навчання. Серед різноманітних засобів, які можуть забезпечити ефективність формування та розвитку в майбутніх учителів музики професійно-творчого мислення, особливе місце належить проблемному навчанню, яке сприяє як активізації розумової діяльності, так і розвитку творчого мислення.

Покреслюється, що для проблемного навчання характерно те, що знання та способи діяльності не підносяться у готовому вигляді, не пропонуються певні правила й інструкції виконання завдання. При використанні технології проблемного навчання формується особливий стиль розумової діяльності, підвищується дослідницька активність і самостійність учнів, вони вчать мислити логічно, науково, творчо. Знання педагогом сутності та правил моделювання проблемних ситуацій дозволить йому творчо підійти до педагогічного процесу.

Ключові слова: музичне мислення, проблемне навчання, творча особистість, моделювання проблемних ситуацій, системний підхід.

Проблема розвитку творчого мислення та інтелектуальних можливостей майбутнього покоління надзвичайно актуальна. Лише творча, високоінтелектуальна особистість учителя може сформувати свідомих

громадян, освічену, творчу особистість Української держави.

Одним із показників професійної спрямованості вчителя є усвідомлення ним своєї діяльності, як безперервного процесу розв'язання педагогічних задач з метою розвитку особистості учня. Саме у процесі розв'язання педагогічних задач виявляється творче мислення вчителя, зумовлене особливостями розумової діяльності і характером його професійної праці.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що формування професійно-творчого мислення відбувається значно складніше, ніж оволодіння знаннями. Незважаючи на певні досягнення у розробці проблеми мислення особистості, технологія формування професійно-творчого мислення не була предметом спеціального психолого-педагогічного вивчення, не включала цілісного теоретико-методологічного обґрунтування моделі професійно-творчого мислення майбутнього вчителя музики. **Мета статті** – розкрити можливості розвитку професійно-творчого мислення майбутніх учителів музики засобами проблемного навчання.

Проблема формування мислення знайшла широке відображення у психолого-педагогічній літературі. Серед досліджень цього напрямку виділяються ті, що розкривають феномен мислення (Б. Ананьєв, А. Брушлинський, Л. Віготський, Г. Костюк, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн, Б. Теплов).

Феномен творчості, розвитку творчої особистості, створення умов, за яких ці процеси протікають більш успішно, – значимі явища в сучасній теорії та практиці. У науці творчість досліджується як вид діяльності, процес і продукт. Як відомо, існують види діяльності, що виконуються стандартно, але в які, з ініціативи виконавця, може вноситься творчий початок – удосконалення способу діяльності, винахід і т.д.

Вид діяльності, який належить до розряду так званих художньо-творчих, припускає обов'язкове привнесення новизни й оригінальності в кожний кінцевий продукт діяльності. Мистецтво завжди органічно пов'язане з індивідуальністю та особистістю художника, композитора. Твори мистецтва не можуть повторюватися, як і будь-яка індивідуальність, ні за змістом, ні за формою й вимагають нового в кожному музичному творі, картині тощо. Мистецтво, відображаючи конкретний і неповторний час, наче фіксує його. Для цього потрібне постійне поглиблене пізнання реальності, вироблення потреби до пізнання й удосконалення.

До художньо-творчих видів діяльності належить і виконавська діяльність музиканта. Діяльність виконавця спрямована на розкриття задуму композитора, створення художнього образу, а інтерпретація твору безпосередньо пов'язана із внутрішнім світом виконавця, його світоглядом, думками, почуттями. Кожний музичний твір можна інтерпретувати, підходячи до нього з різних позицій. Усі авторські вказівки переломлюються

в індивідуальній свідомості виконавця та повинні відображати думки, почуття, інтелектуальний рівень самого музиканта.

Г. Нейгауз [7] писав, що багатство внутрішнього світу особистості виконавця дозволяє йому знаходити найбільш глибокі й тонкі відтінки авторського задуму. Не менш важливим є те, щоб музика знаходила внутрішній відгук у виконавця, щоб він був захоплений нею. Інтерпретація музичного твору немислима без активного прояву уяви, фантазії виконавця. Ці елементи є невідмінними атрибутами творчого мислення. Виходячи з вищесказаного, визначається актуальність формування й розвитку творчого мислення музиканта – майбутнього вчителя. Музичне мислення – явище складне й багатокomпонентне. Існує багато підходів до проблеми музичного мислення. До сучасного розуміння даної проблеми підводить концепція Б. Асаф'єва [2] про інтонацію як центральний, базовий елемент музичної мови, і Б. Яворського, творця теорії ладового ритму. Аналізуючи дані концепції, очевидно, що і музикант-виконавець, і слухач повинні оперувати у процесі музичного сприйняття певними системами уявлень про інтонацію, найпростішими виразно-образотворчими засобами, а також іншими засобами, що викликають певні настрої, поетичні спогади, образи, відчуття. На цьому рівні проявляє себе музично-образне мислення, міра й ступінь розвиненості якого залежать від того, яке місце займає даний аспект у підготовці музиканта. Відповідно до концепції Б. Асаф'єва [2], інтонація є головним провідником музичної змістовності, музичної думки, а також носієм художньої інформації, емоційного заряду. Однак емоційна реакція на інтонацію, проникнення в її емоційну сутність є вихідним пунктом процесу музичного мислення, але це ще не сам процес мислення. Це лише первинне відчуття, перцептивний відгук. Оскільки мислення бере початок, як правило, від зовнішнього або внутрішнього "поштовху", то відчуття музичної інтонації є свого роду сигналом, імпульсом до будь-яких музично-розумових дій.

Подальші форми відображення музичної дійсності у свідомості людини пов'язані з осмисленням логічної організації звукового матеріалу. Трансформація інтонацій у мову музичного мистецтва можлива лише після певної обробки, зведення їх у ту або іншу структуру. Поза музичною логікою, поза різноманітними інтегративними зв'язками, що виявляють себе через форму, лад, гармонію, метроритм і т.д. музика залишиться хаотичним набором звуків і не зійде до рівня мистецтва. Осмислення логіки організації різних звукових структур, уміння в музичному матеріалі знаходити подібність і розходження, аналізувати й синтезувати, встановлювати взаємозв'язки є наступною функцією музичного мислення.

Серед різноманітних засобів, які можуть забезпечити ефективність формування та розвитку в майбутніх учителів музики професійно-творчого мислення, особливе місце належить, на нашу думку, проблемному навчанню, яке, на наш погляд, сприяє як активізації розумової діяльності,

так і розвитку творчого мислення.

Творче мислення являє собою особливий щабель музичного мислення. Музично-інтелектуальні процеси на цьому рівні характеризуються переходом від репродуктивних дій до продуктивних, від відтворюючих до творчих. У зв'язку з цим питання про пошук продуктивних методів, що формують творче мислення учнів є досить актуальним. Одним із найбільш ефективних методів, за допомогою якого відбувається формування та розвиток творчих якостей особистості, визнаний метод проблемного навчання (М. Махмутов, О. Матюшкін, М. Левіна, В. Загвязинський та ін.).

Для проблемного навчання характерно те, що знання та способи діяльності не підносяться у готовому вигляді, не пропонуються певні правила й інструкції вирішення завдання. Весь зміст навчання складається у стимулюванні пошукової діяльності учня. Активізація пізнавальної та виконавської діяльності учнів, розвиток інтересу до предмета, формування самостійності і творчого відношення відбуваються ефективніше, якщо викладач не декларує, а постійно міркує, полемізує, залучає учня до активного пошуку доказів, що засновані на певних знаннях, асоціаціях, слухових враженнях. Такі заняття по суті перетворюються на діалог, спільні роздуми, дослідницьку роботу. При використанні технології проблемного навчання формується особливий стиль розумової діяльності, підвищується дослідницька активність і самостійність учнів, вони вчаться мислити логічно, науково, творчо. Крім того, факт суб'єктивного "відкриття" істини та сам процес її пошуків викликає в учнів глибокі інтелектуальні почуття, у тому числі почуття задоволеності й упевненості у своїх можливостях і силах. А емоційно забарвлене, "пережите" знання має більше шансів закріпитися надовго у свідомості, ніж отримане в готовому виді. Автори даного методу структурною одиницею проблемного навчання вважають проблемну ситуацію і процес її вирішення [6]. Для розуміння сутності проблемної ситуації необхідно розкрити значення поняття "проблема". У філософії "проблема" визначається як "конкретне знання про незнання". У цьому парадоксальному, на перший погляд, судженні міститься суть проблемного навчання.

Усвідомлення відомого й невідомого у певній ситуації, усвідомлення проблеми створюють стан здивованості, психологічного дискомфорту, що й спонукає шукати вихід зі стану невизначеності, дефіциту інформації. Це визначає суть проблемної ситуації.

Головна функція проблемної ситуації складається у створенні певного психологічного стану учня, що виникає у процесі вирішення завдання, для якого немає готових засобів рішення. Одним з таких емоційних станів є подив. Аристотель уважав інтелектуальну емоцію подиву початком процесу пізнання. Р. Декарт, розвиваючи думку Аристотеля, зазначав, що пізнання починається з подиву, що, на його думку, дозволяє людині звертати увагу

на те, що раніше проходило повз його свідомість. Подив виконує функції спонукання та орієнтації. Почуття подиву, іноді обурення (при зіткненні життєвих уявлень із науковим поясненням цих явищ, або при використанні прийому контрасту видимого й прихованого смислу висловлення) служать внутрішніми сигналами розумових процесів, сприяють міцному засвоєнню знань [4].

Проблемне навчання формує інтерес до виконавської діяльності. На думку вчених, інтерес є одним із дійових мотивів людської діяльності. Інтерес можна визначити як позитивне оцінне ставлення суб'єкта до його діяльності [1]. Інтерес – двигун активності та регулятор витривалості у діяльності. Саме інтерес до предмета, явища дозволяє проникнути в його сутнісні глибини. Крім того, інтерес стимулює інтелектуальну активність, яку Д.Богоявленська виділяє як “одиницю аналізу” творчості [3]. Причому інтелектуальна активність розглядається нею як готовність займатися не стимульованою ззовні діяльністю, а за внутрішнім спонуканням особистості. Проблемна ситуація створюється з урахуванням реальних, значимих для учнів протиріч. Тільки в цьому випадку вона стає потужним джерелом мотивації пізнавальної активності й спрямовує мислення на пошук невідомого.

Існує безліч способів створення проблемної ситуації, однак далеко не всі вони застосовуються в музичній педагогіці, особливо у виконавській практиці в силу її специфічності. Пропонуємо деякі прийоми, на підставі яких можна створити проблемну ситуацію: 1) порівняння різних інтерпретацій одного й того ж музичного твору у виконанні російських або зарубіжних музикантів. Таким же способом можна порівняти різні редакції того ж самого твору й запропонувати студентіві обрати найбільш вдалу. Свій вибір учню необхідно аргументувати й довести. Такі дії він зможе здійснити тільки на підставі наявних у нього знань про стиль композитора, епоху, особливості музичної мови, можливості інструмента тощо; 2) свідомо використовувати помилкове висловлення викладача і таким способом залучати учнів до обговорення. За допомогою цього прийому вирішуються питання аплікатури, фразування, а також питання динаміки й штрихів; 3) використання типових помилок учнів і залучення їх до міркування про способи виправлення цих помилок; 4) взяти під захист свідомо невірну або суперечливу редакцію, де, наприклад, порушені закони інтонаційної логіки, енергійні затактові ходи редактором запропоновано виконувати ніжно, співуче й т.п. Якщо учень має відповідну підготовку, певний слуховий досвід, то такий “захист” з боку педагога викличе в нього інтелектуальну емоцію обурення й бажання спростувати невірну точку зору, таким чином, основна психологічна умова проблемної ситуації буде виконана.

Як уже зазначалося, основна умова створення проблемної ситуації – наявність протиріччя або невідповідності. Такі невідповідності у виконавському класі можна змодельовати, запропонувавши учневі з

декількох художніх полотен, що зображують, наприклад, грізне, бурхливе море, обрати ілюстрацію до п'єси протилежного (спокійного, ліричного) характеру. У такий же спосіб можна проілюструвати музичну п'єсу за допомогою літературного твору, що не відповідає їй за характером. Подібного роду протиріччя можуть виникати між старими знаннями й новими, що виявилися в ході вирішення поставлених завдань.

М. Махмутов пропонує створення проблемної ситуації за таких умов [5]: при організації практичної роботи учнів; при спонуканні учнів до порівняння, зіставлення й протиставлення; при спонуканні учнів до попереднього узагальнення нових фактів; при формулюванні гіпотез.

У контексті викладених способів досить ефективним є наступне завдання: при роботі над технічно складним місцем твору (хорового, інструментального) запропонувати учневі придумати вправи, які полегшать цю роботу. Виконання даного завдання можливе лише на підставі вже наявного досвіду, однак до розряду творчих можна буде віднести тільки вперше винайдені вправи, а не актуалізовані старі.

Розвиток музичного мислення учня нерозривно пов'язаний зі здатністю осмислення логіки музичної мови, розуміння якої “засноване на образному порівнянні виразних засобів музики, які служать передачі її художнього змісту, із засобами словесної мови, які здійснюють передачу думок” (Л. Мазель). Завданням, що сприяє спрощенню розуміння музичної мови як засобу комунікації, може бути наступне: наприклад, при розучуванні сонат віденських класиків, запропонувати учневі виконати кожену фразу від імені будь-якого з персонажів опери, що відповідає характеру сонати, яка виконується. По можливості можна використовувати словесні репліки, які допоможуть осмислити фразування, зробити їх живими та емоційними, відповідними до людського мовлення. Це завдання, як правило, викликає глибокий емоційний відгук у учнів, дозволяє актуалізувати наявні знання з курсу історії музики, здійснює інтегративні міжпредметні зв'язки.

Запропоновані прийоми та завдання визначають можливі шляхи їх застосування в музичній педагогічній практиці. Знання педагогом сутності та правил моделювання проблемних ситуацій дозволить йому творчо підійти до педагогічного процесу. Необхідно відзначити, що ефективність використання проблемного навчання буде простежуватися тільки у процесі системного підходу, тобто при створенні системи проблемних ситуацій. Також необхідно враховувати вікові й індивідуальні можливості учнів і тим самим сприяти їх розвитку. Проблемне навчання не слід розглядати як єдиний універсальний спосіб і намагатися все навчання побудувати на його основі. Необхідно враховувати, що не весь навчальний матеріал доцільно викладати проблемно. Частина інформації викладається в готовому вигляді, з наступним залученням її при аналізі тих або інших явищ. Для практики навчання доцільно використовувати сполучення різних методів. Але від того, які методи переважають, який характер здобуває діяльність

учнів (пошуковий, творчий або відтворюючий), можна говорити про те, який вид мислення розвивається більшою мірою.

Використана література:

1. Арстанов М. Ж. Проблемное обучение в учебном процессе вуза / М. Ж. Арстанов, М. Г. Гарунов, Ж. С. Хайдаров, под общ. ред. П. И. Пидкасистого. – Алма-Ата: Мектеп, 1979. – 80 с.
2. Асафьев Б. В. О музыке XX века / Б. В. Асафьев. – Л.: Музика, 1982. – 200 с.
3. Загвязинский В. И., Атаханов Р. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учебное пособие / В. И. Загвязинский, Р. Атаханов. – М.: Академия, 2005. – 254 с.
4. Кудрявцев Т. В. Проблемное обучение: истоки, сущность, перспективы / Т. В. Кудрявцев. – М.: Знание, 1991. – 123 с.
5. Левина М. М. Технологии профессионального педагогического образования: учебное пособие для ВУЗов / М. М. Левина. – М.: Академия, 2001. – 272 с.
6. Матюшкин А. М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении / А. М. Матюшкин. – М.: Педагогика, 1972. – 188 с.
7. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры: записки педагога / Г. Г. Нейгауз. – М.: Музыка, 1987. – 176 с.

References:

1. Arstanov M. Zh. Problemnoe obuchenie v uchebnom protsesse vuza / M. Zh. Arstanov, M. G. Garunov, Zh. S. Khaydarov; pod obsheh. red. P. I. Pidkasisitogo. – Alma-Ata: Mektep, 1979. – 80 s.
2. Asafev B. V. O muzyke XX veka / B. V. Asafev. – L.: Muzika, 1982. – 200 s.
3. Zagvazinskiy V. I., Atakhanov R. Metodologiya i metody psikhologo-pedagogicheskogo issledovaniya: uchebnoe posobie / V. I. Zagvazinskiy, R. Atakhanov. – M.: Akademiya, 2005. – 254 s.
4. Kudryatsev T. V. Problemnoe obuchenie: istoki, sushchnost, perspektivy / T. V. Kudryatsev. – M.: Znanie, 1991. – 123 s.
5. Levina M. M. Tekhnologii professionalnogo pedagogicheskogo obrazovaniya: uchebnoe posobie dlya VUZov / M. M. Levina. – M.: Akademiya, 2001. – 272 s.
6. Matyushkin A. M. Problemye situatsii v myshlenii i obuchenii / A. M. Matyushkin. – M.: Pedagogika, 1972. – 188 s.
7. Neygauz G. G. Ob iskusstve fortepiannoy igry: zapiski pedagoga / G. G. Neygauz. – M.: Muzyka, 1987. – 176 s.

Корзун В. В. Проблемное обучение в формировании профессионально-творческого мышления студентов-музыкантов.

Статья посвящена раскрытию возможности развития профессионально-творческого мышления будущих учителей музыки средствами проблемного обучения. Среди разнообразных средств, которые могут обеспечить эффективность формирования и развития у будущих учителей музыки профессионально-творческого мышления, особое место принадлежит проблемному обучению, которое способствует как активизации умственной деятельности, так и развитию творческого мышления.

Подчеркивается, что для проблемного обучения характерно то, что знания и способы деятельности не преподносятся в готовом виде, не предлагаются определенные правила и инструкции решения задачи. При использовании технологии проблемного обучения формируется особый стиль умственной деятельности, повышается исследовательская активность и самостоятельность учащихся, они учатся мыслить логично, научно, творчески. Знание педагогом сущности и правил моделирования проблемных ситуаций позволит ему творчески подойти к педагогическому процессу.

Ключевые слова: музыкальное мышление, проблемное обучение, творческая личность, моделирование проблемных ситуаций, системный подход.

KORZUN V. Problem teaching in the formation of professional and creative thinking of students-musicians.

Article is devoted to the possibility of the development of professional and creative thinking of the future teachers of music by means of problem-based learning. Among the various tools that can ensure the effectiveness of the formation and development of future music teachers professional creative thinking, a special place belongs to the problem-based learning, which contributes both to activate mental activity and the development of creative thinking.

Emphasized that the problem-based learning is characterized by the fact that the knowledge and ways of working are presented not in finished form, does not include specific rules and instructions for solving the problem. When using problem-based learning techniques formed a special style of mental activity, increased research activity and independence of students, they learn to think logically, scientifically and creatively. Knowledge of the teacher and the essence of problem situations of modeling the rules allow him to creatively approach to the pedagogical process.

Keywords: musical thinking, problem-based learning, creative personality, modeling of problem situations, a systematic approach.

УДК 159.9.072

Мельникова О. В.

ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ АКЦЕНТУАЦІЙ ХАРАКТЕРУ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

У роботі розглядається проблема акцентуацій характеру у дітей молодшого шкільного віку. Вивчаються закономірності прояву акцентуацій характеру дітей залежно від виявлених акцентуацій особистостей батьків. Розглядається питання поєднання "батьківських" акцентуацій характеру в особистості дитини та наводиться спроба прогнозування подальшого розвитку виявлених акцентуацій.

Ключові слова: характер, темперамент, акцентуація, структура характеру, наслідування характеру.

Вивчення характеру особистості та особливостей його формування є однією з ключових проблем психології протягом всього періоду її існування. Дослідженню характерологічних особливостей людини присвячені праці О. Ф. Лазурського, В. Д. Небиліцина, М. В. Бодунова, Б. М. Теплова, Б. В. Зейгарнік, О. Г. Асмолова, Д. Б. Ельконіна, С. Д. Максименка, О. Г. Ковальова, В. М'ясищева, О. В. Виснославської, Л. С. Виготського, Г. Олпортта, Р. Кеттелла та ін. [1; 2; 6; 7]. Загальновідома структура характеру, що містить параметри спрямованості, переконань, розумові риси, емоції, волю, повноту, цілісність, визначеність, темперамент та силу, враховує "середні" показники проявів характерологічних рис, тобто

	kononenko.m@bk.ru
КОРЗУН ВАЛЕНТИНА ВОЛОДИМИРІВНА	старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка (Україна, Київ)
МЕЛЬНИКОВА ОЛЕНА ВЛАДИСЛАВІВНА	студентка Київського національного університету імені Тараса Шевченка Інститут післядипломної освіти E_melnikova@ukr.net
ОДАЙСЬКИЙ С. І.	кандидат педагогічних наук, доцент, директор Чернівецького вищого професійного училища радіоелектроніки (м. Чернівці) odaisky1965@ukr.net
ОРОС ІЛЬДИКО	доктор філософії, кандидат педагогічних наук, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II
ПАНОВ С. Ф.	
ПОЛУБОК НАТАЛІЯ МИКОЛАІВНА	аспірантка кафедри комп'ютерної інженерії Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, м. Київ natalia.polubok@gmail.com
РОМАНОВСЬКИЙ О. О.	
СІРИК ЛЮДМИЛА МИКОЛАІВНА	кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри післядипломної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, E-mail: milasumy@mail.ru
СКЛЯРЕНКО І. Ю.	кандидат педагогічних наук, доцент Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, Україна djadi_in@mail.ru
СКОРНЯКОВА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА	викладач циклової комісії комп'ютерних технологій та програмної інженерії Одеського технічного коледжу ОНАХТ, стажист-дослідник ДВНЗ "Університет менеджменту освіти", (м. Одеса, Україна), dawa78@mail.ru
ЧЕРНОВА ТЕТЯНА ЮРІВНА	доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти, креслення та комп'ютерної графіки Інженерно-педагогічного інституту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, T.Cerentola@gmail.com

ЗМІСТ

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Безкопильний О. О.

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА СИСТЕМУ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ..... 5

Богославець Л. П., Житеньова Л. В.

ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДРУЧНИК – ІНСТРУМЕНТАРІЙ
МОДУЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 12

Воролиця К. В.

ДОСВІД ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ У ПОЛЬЩІ 21

Дячук Н.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОДАГНОСТИЧНИХ УМІНЬ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З ВИЯВЛЕННЯ УЧНІВ,
ЯКІ ЗАЗНАЛИ СІМЕЙНОГО НАСИЛЬСТВА 28

Калайдицький Н. М.

КРИТЕРІЙ ТА ПОКАЗНИКИ ПІДПРИСМНИЦЬКОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ
У ВИЩОМУ АГРАРНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ 35

Кміта Є. В.

МЕТОДИЧНА СИСТЕМА ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ДИСПЕТЧЕРІВ УПРАВЛІННЯ ПОВІТРЯНИМ РУХОМ
У ПРОЦЕСІ ПЕРЕПІДГОТОВКИ З ВИКОРИСТАННЯ
ВИСОКОТОЧНИХ ДИСПЕТЧЕРСЬКИХ ТРЕНАЖЕРІВ В УКРАЇНІ 44

Колодько Т. М.

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ДИСКУСІЇ
У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ 52

Копоненко А. М.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕТНІЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ
УКРАЇНСЬКИМИ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ 61

Корзун В. В.

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧОГО
МИСЛЕННЯ СТУДЕНТА-МУЗИКАНТА 72

Мельникова О. В.

ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ АКЦЕНТУАЦІЙ ХАРАКТЕРУ
У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ 79

